

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2026

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ / ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. Στο κείμενο 1 παρουσιάζονται τα αίτια της υπογεννητικότητας στην εποχή μας. Όπως επισημαίνεται, διαχρονικά οι ειδικοί εστιάζουν σε οικονομικά ζητήματα, όπως το υψηλό κόστος ζωής, η εργασιακή ανασφάλεια αλλά και η δυσκολία προσαρμογής στην αλλαγή του κοινωνικού ρόλου των γυναικών. Ωστόσο, στις μέρες η υπογεννητικότητα επιτείνεται από την γεωπολιτική αβεβαιότητα, την περιβαλλοντική υποβάθμιση και από την αλλαγή στον τρόπο επικοινωνίας μέσω των κινητών τηλεφώνων, με την προβολή εξιδανικευμένων προτύπων, που δημιουργεί υπερβολικές προσδοκίες και οδηγεί στην απομόνωση, διευρύνοντας το χάσμα ανάμεσα στα δύο φύλα.

ΘΕΜΑ Β

B1.

1. β

2. β

3. α

4. α

5. α

B2.

α) Η τρίτη παράγραφος του κειμένου 1 αναπτύσσεται με τη μέθοδο του αιτίου-αποτελέσματος. Ως αίτιο, η συντάκτρια παραθέτει τη χρήση των "smartphones" από τους νέους και την πρόσβαση τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ("...των smartphones. Έχουν αλλάξει ...εμφάνισης και επιτυχίας"). Το αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η αύξηση της μοναξιάς και της ψυχικής

δυσφορίας, λόγω της προβολής εξιδανικευμένων προτύπων που δημιουργούν μη ρεαλιστικές προσδοκίες ("Έτσι, δημιουργούν ... αλλά και ψυχολογικής δυσφορίας"), αλλά και η δημιουργία μεγάλης ψυχολογικής απόστασης μεταξύ ανδρών και γυναικών, κυρίως χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου ("ένα αναδυόμενο ιδεολογικό χάσμα... πανεπιστημιακή εκπαίδευση").

Πρόθεση της συντάκτριας είναι να εξηγήσει το φαινόμενο της υπογεννητικότητας, εστιάζοντας στα αίτια που το προκαλούν, αλλά και να αναδείξει τις συνέπειες που αυτό επιφέρει, τονίζοντας τη σοβαρότητα του θέματος, για το οποίο ο αναγνώστης παράλληλα ευαισθητοποιείται. Με τη χρήση της διαρθρωτικής λέξης "Έτσι" γίνεται σαφής η σχέση αιτίου-αιτιατού μεταξύ της σύγχρονης ψηφιακής εποχής και του δημογραφικού προβλήματος που στις μέρες μας εντείνεται.

β) Η διαρθρωτική λέξη "**γιατί**" δηλώνει αιτιολόγηση. Με τη χρήση της ο συντάκτης αιτιολογεί την άποψη ότι ο χαρακτήρας και η ψυχοσύνθεση του ανθρώπου δεν διαμορφώνονται αποκλειστικά με κριτήριο την ηλικία, καθώς υπάρχουν νέοι συντηρητικοί, με παρωχημένες αντιλήψεις, αλλά και ηλικιωμένοι που διαθέτουν ρηξικέλευθες ιδέες.

Η διαρθρωτική λέξη "**λοιπόν**" δηλώνει συμπέρασμα, στο οποίο καταλήγει ο συντάκτης, διαπιστώνοντας ότι οι κοινωνίες χρειάζονται και τις δύο ομάδες ανθρώπων, και ριζοσπαστικούς γέροντες αλλά και συντηρητικούς νέους, για να εξασφαλιστεί η υγεία και η πρόοδος τους.

B3.

Το **ασύνδετο σχήμα** επιτρέπει στον συντάκτη να πυκνώσει τον λόγο, δίνοντας στο κείμενο έναν πιο κοφτό και γοργό ρυθμό, που προκαλεί ένταση και διεγείρει συναισθηματικά τον αναγνώστη. Παράλληλα, με τη συμπύκνωση των νοημάτων επιτυγχάνεται η εμφατική παρουσίαση της πληθώρας των ριζοσπαστικών χαρακτηριστικών της νέας γενιάς και τονίζεται η σημασία τους.

Με το **α' πληθυντικό πρόσωπο**, ο συντάκτης προσδίδει αμεσότητα, οικειότητα και συλλογικότητα στην άποψη που υποστηρίζει, καθώς ταυτίζεται

με τον αναγνώστη και εντάσσει τον εαυτό του στο σύνολο όσων θεωρούν ότι δεν γίνεται να υπάρχουν σαφή όρια και απόλυτη διάκριση στα χαρακτηριστικά ατόμων διαφορετικών γενεών. Η συγκεκριμένη θέση αποκτά καθολικότητα και η επικοινωνία με το αναγνωστικό κοινό καθίσταται πιο ζωντανή.

Η συγκεκριμένη **συνυποδήλωση/μεταφορά** προσδίδει ζωντάνια, αμεσότητα και παραστατικότητα στην παρουσίαση του νοήματος. Με τον εικονοπλαστικό της λόγο καθιστά το ύφος πιο γλαφυρό και ποιητικό, κινητοποιώντας τη φαντασία του αναγνώστη και βοηθώντας τον να αντιληφθεί ξεκάθαρα τον δυναμικό χαρακτήρα και την ορμητικότητα που χαρακτηρίζει τους νέους.

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Στο συγκεκριμένο ποίημα, ο Ανδρέας Εμπειρικός προτάσσει τη μαχητικότητα και την αισιοδοξία ως βασικά συστατικά της ζωής. Για να το πετύχει αυτό προχωρά στη διατύπωση μιας σειράς προτροπών σχετικών με τον τρόπο ζωής και τις αντιλήψεις που είναι σημαντικό να διαθέτει ο άνθρωπος. Αρχικά, με τη χρήση της μεταφοράς ("χτύπα τη θλίψη καταγης") προτρέπει τα άτομα να είναι αισιόδοξα και να επιδεικνύουν τον απαραίτητο δυναμισμό. Παράλληλα, το β' ενικό πρόσωπο, σε συνδυασμό με την προστακτική ("χτύπα, πέταξε, έβγα"), προτρέπει έντονα και με αμεσότητα τον δέκτη να ζήσει απελευθερωμένος, εκφράζοντας τις σκέψεις και τα συναισθήματα που τον διακατέχουν, ενώ η επανάληψη του "πρέπει", που συνοδεύεται από την αντίστοιχη χρήση της υποτακτικής ("να πολεμήσης...να χαρής...πίνης..."), κάνει το ποίημα να συνδιαλέγεται άμεσα με τον αναγνώστη, ωθώντας τον να πάρει τη ζωή στα χέρια του και να τη ζήσει στο έπακρο. Τέλος, με την αντίθεση "ξύδι - μέλι" τονίζεται με έμφαση πόσο σημαντικό είναι ο άνθρωπος να απολαμβάνει τις χαρές της ζωής και να αποφεύγει, όσο γίνεται, οτιδήποτε μπορεί να τον δυσαρεστεί στη διάρκεια του βίου του.

Προσωπικά, θεωρώ το κάλεσμα του ποιητικού υποκειμένου εξαιρετικά πετυχημένο και θελκτικό. Είναι πράγματι συγκινητικός ο τρόπος με τον οποίο η ποιητική φωνή μας ωθεί να ζήσουμε τη ζωή με αισιοδοξία, μαχητικότητα και απελευθερωμένοι από οτιδήποτε αποτελεί εμπόδιο στην προσωπική μας

ευτυχία. Το συγκεκριμένο ποίημα με κάνει να νιώθω αυτοπεποίθηση και θέληση να ζήσω μια ζωή μακριά από τα όποια κοινωνικά στερεότυπα, με ωθεί να εκφραστώ και να δημιουργήσω έχοντας εμπιστοσύνη στις δυνάμεις μου.

(Η απάντηση είναι ενδεικτική και θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και διαφορετικοί κειμενικοί δείκτες, όπως ο συγκινησιακά φορτισμένος λόγος, το αντιποιητικό λεξιλόγιο, η παρομοίωση κ.α.)

ΘΕΜΑ Δ

Δ1.

Τίτλος

Μοναξιά: Ένα σύγχρονο διαγενεακό πρόβλημα

Ενδεικτικός πρόλογος: Ο άνθρωπος αποτελεί διαχρονικά ένα φύσει κοινωνικό ον, το οποίο έχει την ανάγκη να αναπτύσσει κοινωνικές σχέσεις, να νιώθει αποδεκτό και αγαπητό. Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από τη ραγδαία τεχνολογική πρόοδο, που έχει δημιουργήσει πολλά και εύχρηστα μέσα για την επικοινωνία των ατόμων, ενώ το φαινόμενο της αστικοποίησης έχει οδηγήσει εκατομμύρια ανθρώπων να συνυπάρχουν στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις. Ωστόσο, σήμερα, περισσότερο ίσως από ποτέ άλλοτε, οι άνθρωποι όλων των ηλικιών βιώνουν έντονα το αίσθημα της μοναξιάς.

Α' ζητούμενο: Αίτια αύξησης των επιπέδων μοναξιάς στην εποχή μας

- Έξαρση της τεχνολογίας και κυριαρχία στην επικοινωνία των ψηφιακών μέσων και των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης, που καθιστούν τις σχέσεις εικονικές. Η άμεση ανθρώπινη επαφή έχει αντικατασταθεί από τις διαδικτυακές σχέσεις και ο εθισμός στις οθόνες προάγει την κοινωνική απομόνωση.
- Στα σύγχρονα αστικά κέντρα, κυρίως, οι σχέσεις των ανθρώπων είναι απρόσωπες και τυπικές, σύμφωνα με όσα επιτάσσουν οι κοινωνικές συμβάσεις, περιορίζοντας τον αυθορμητισμό. Έτσι, τα άτομα κλείνονται στον εαυτό τους.

- Έντονη αύξηση του ανταγωνιστικού πνεύματος στις διαπροσωπικές σχέσεις. Έχει χαθεί ο ανθρωπισμός και επικρατεί ο εγωισμός, η χρησιμοθηρία και η τάση για επιβολή, γεγονός που οδηγεί στην αλλοίωση των σχέσεων.
- Οι αυξημένες απαιτήσεις αλλά και οι ασθματικοί ρυθμοί ζωής που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες μειώνουν δραστικά τον ελεύθερο χρόνο των ανθρώπων και τη διάθεση τους για κοινωνικές συναναστροφές.
- Η καχυποψία και η ιδιοτέλεια, που σε μεγάλο βαθμό κυριαρχούν στην εποχή μας, δεν επιτρέπουν την εκδήλωση αυθεντικών και αυθόρμητων συναισθημάτων, καθιστώντας το άτομο εσώστρεφες και ανασφαλές.
- Ο υλισμός και η επιβολή ενός υπερκαταναλωτικού πνεύματος, σε συνδυασμό βέβαια με τα βιοποριστικά προβλήματα μιας σημαντικής μερίδας του πληθυσμού, έχουν οδηγήσει στην υπερεργασία και στο κινήγι ενός υλικού ευδαιμονισμού που, όμως, δυσχεραίνει την επαφή μεταξύ των ανθρώπων.
- Η απολιτικοποίηση και η αδιαφορία για συμμετοχή σε συλλογικές πρωτοβουλίες και δραστηριότητες δεν επιτρέπουν τη σύναψη σχέσεων που βασίζονται σε κοινές αρχές, αξίες και θέληση για κοινωνική δραστηριοποίηση.

Β' ζητούμενο: Τρόποι συνεργασίας νέων και ηλικιωμένων για τη θεραπεία της μοναξιάς

- Αμοιβαίος σεβασμός αλλά και μάθηση μεταξύ των ατόμων διαφορετικών γενεών. Οι ηλικιωμένοι μπορούν να βοηθήσουν τους νέους φέρνοντας τους σε επαφή με την παράδοση και μεταδίδοντας τους αξίες και εμπειρίες, Από την πλευρά τους, οι νέοι μπορούν να διευκολύνουν τους μεγαλύτερους σε ζητήματα που έχουν να κάνουν με τη σύγχρονη ψηφιακή τεχνολογία και τη χρήση αντίστοιχων δεξιοτήτων, που οι ηλικιωμένοι συνήθως δεν διαθέτουν.
- Συμμετοχή σε κοινές δραστηριότητες και σε μορφές ψυχαγωγίας, σε συνεργασία με δήμους, εθελοντικές οργανώσεις, ακόμα και με τα σχολεία (π.χ. δημιουργία δημοτικών λαχανόκηπων, λέσχες ανάγνωσης,

κινηματογραφικές προβολές, περιβαλλοντικές δράσεις, επισκέψεις νέων σε γηροκομεία κ.α.)

- Αναβάθμιση του ρόλου και της λειτουργίας της οικογένειας. Είναι σημαντικό να υπάρχει συστηματική επαφή με τα ηλικιωμένα μέλη της οικογένειας και συμμετοχή τους σε οικογενειακές δραστηριότητες και γιορτές. Παράλληλα, οι παππούδες μπορούν να βοηθούν στις υποχρεώσεις της οικογένειας, στη φύλαξη και ανατροφή των εγγονιών.
- Γενικότερα, είναι σημαντικό να καταργηθούν στερεότυπα που οδηγούν σε φαινόμενα ηλικιακού ρατσισμού και η επικοινωνία μεταξύ νέων και ηλικιωμένων να γίνεται σε κλίμα σεβασμού και αλληλοκατανόησης, ώστε να αποφεύγονται οι εντάσεις και η επακόλουθη απομάκρυνση τους λόγω του χάσματος των γενεών.

Ενδεικτικός επίλογος: Συνοψίζοντας, γίνεται αναμφίβολα κατανοητό ότι η μοναξιά αποτελεί μια μάστιγα της εποχής που πλήττει, λιγότερο ή περισσότερο, όλες τις κοινωνικές ομάδες και ηλικίες. Συνεπώς, είναι εξαιρετικά σημαντικό να αναλογιστούμε όλοι, νεότεροι και γηραιότεροι, την τεράστια σημασία που έχει η επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων σε κλίμα αξιοπρέπειας, αλληλοκατανόησης και σεβασμού, αφήνοντας πίσω διάφορα κοινωνικά και ηλικιακά στερεότυπα που επιτείνουν τη μοναξιά και δυσχεραίνουν τη ζωή των ατόμων..